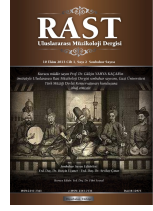

RAST MÜZİKOLJİ DERGİSİ

Uluslararası Müzikoloji Dergisi

www.rastmd.com

MÜZİKOLOG MAHMUT RAGİP GAZİMİHAL'İN EKEKON GAZETESİNDE YAYINLANAN KONYA'DA MÜZİK KONULU MAKALELERİ

Timur Vural¹

ÖZET

Üç binden fazla makaleye sahip olan müzikolog Gazimihâl, ülkemizdeki müzik hareketi için önem taşıyan çalışmalar yapmıştır. Kısa bir süre Konya'da öğretmenlik yapan yazar, Konya ile ilgili bir kitap ve çok sayıda makale kaleme almıştır. Konya'da yaptığı derleme çalışmaları sırasında, Konya müzik yaşantısını yerinde tespit etmiştir. Bu tecrübelerini 1943, 1947 ve 1948 yılında yayınladığı makalelerinde aktarmıştır. 1947 ve 1948 yılında mahalli bir gazete olan Ekekon gazetesinde kaleme aldığı on dört adet makalesi günümüz bilim dünyasında önceden sergilenmemiştir. Yazar bu makalelerinde Konya müzik hareketinin izlemesi gereken yolu detaylı bir şekilde kaleme almıştır. Özellikle yayın dizisi şeklinde olan sekiz makalesi birbirini tamamlar niteliktedir. Konyalıları öğütler niteliğinde olan yazılarında, kimi zaman öğrencileri, kimi zamanda yaşlıları muhatap almıştır. Müzik eğitiminin önemini ve müzik kurumlarının gerekliliğini vurgulayan yazar, bu kuruluşların teşkilat ve müfredatlarına yönelik önerilerde bulunmuştur. Konya kaşık oyunları, Konya saz şairleri gibi Konya Folkloruna dair makaleleri ile Konyalı araştırmacılara örnek olabilecek bir yol açmıştır. Bu iki makalesinde folklor konularının önemini derinlemesine vurgulamıştır. Bu çalışmada yazarın sözü edilen on dört makalesinin kısa özetlerinin sergilenmesine müteakip, sonuç kısmında bu eserlerinin önemi vurgulanmış, Gazimihâl'in 1947-1948 yıllarında önerdiği müzik hareketi ile Konya'daki günümüz müzik yaşantısı kıyaslanmıştır. Bu şekilde altmış beş yıllık Konya müzik hareketinin aldığı yol sergilenmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Mahmut Ragıp Gazimihâl, Ekekon Gazetesi, Müzik Konulu Makaleler, Müzikoloji, Konya'da Mûsiki.

¹ Yrd. Doç. Dr. Timur Vural, Niğde Üniversitesi Türk Müsîkîsi Devlet Konservatuvarı, Niğde

MUSICOLOGIST MAHMUT RAGIP GAZİMİHAL'S PUBLISHED ARTICLES REGARDING MUSIC IN KONYA FOR THE EKEKON JOURNAL

ABSTRACT

Musicologist Gazimihâl, who has written more than three thousand articles, has contributed very valuable works to the field. The author worked as a teacher in Konya for a short time and wrote a book and a great number of articles about the city. He compiled works about Konya musical life while in residence. He relayed his experiences in his articles that were published in 1943, 1947 and 1948. His fourteen articles, which were published in Ekekon Journal in 1947 and 1948, are not exhibited in today's literature. Gazimihâl wrote in a detailed way about the movement of Konya music in these articles. Especially his eight articles which complement each other, are in the form of a series of broadcast. His valuable writings, which were presented as advice to the people of Konya, sometimes targeted students and also the elderly. The author emphasizes the importance of music education and music institutions; he gives important recommendations about their organizations and curriculums. His, Konya spoon games and Konya troubadours articles provide excellent examples for researchers who study about Folklore in Konya. The author of these two articles emphasized the importance of folklore as a subject of study. After giving a brief summary of the author's fourteen articles in this study, the importance of these works is emphasized in the conclusion section. The movement of music life in Konya which was proposed by Gazimihâl in 1947-1948 is compared to today's Konya music life. The ways of a sixty-five year old Konya musical tradition is exhibited in this way.

Keywords: Mahmut Ragıp Gazimihâl, Ekekon Journal, Articles of Music Subject, Musicology, Music in Konya.

GİRİŞ

Türkiye'deki müzikoloji biliminin gelişmesinde çok önemli bir isim olan Mahmut Ragıp Gazimihâl (1900-1961), kısa süren yaşamında 23 kitap, 3000'in üzerinde makale yayınlamıştır. 1925 yılında 3 ay süre ile Konya'da müzik öğretmenliği yapan yazar, kendi ifadesiyle: *"Bu üç aylık Konya misafirliğim meslek hayatımın en tatlı günlerini teşkil etmektedir. Konya'dan; Konya'ya ve iyi, temiz kalpli Konyalılara doyamadan ayrıldım."* (Gazimihâl,1947,s.100) demiştir.

Gazimihâl'de derin izler bırakan bu şehir, Konya dergi ve gazetelerinde birçok makaleler yayınlamasına sebep olmuştur. Bu makalelerinden 10 tanesini *"Konya"* dergisinde (Sayı:58-79) 1943 yılı içerisinde yayınladığı bilinmektedir (Gazimihâl,1947,s.3). Hatta *"Konya'da Mûsikî"* (1947) isimli kitabını bu makalelerinden cesaret alarak ve destekçisi olan Muzaffer Arkan, Bahaeddin Çelebi ve Şahap Ökten'in katkılarıyla yayınlamıştır. Bu isimlerden kadim Konyalı ve kendini Mevlana soyundan diye tanıtan Muzaffer Arkan (1923-2006) ın 1947 yılında Ankara Devlet Konservatuvarı kompozisyon bölümüne girmesiyle, hocası olan Gazimihâl ile olan yakınlığı da artmıştır. Arkan'ın bu makalelerde ve kitapta önemli katkılar verdiğini yazar kendisi aktarmaktadır (Gazimihâl,1947,S.2654,s.2).

Konya Bölge Yazma Eserler Müzesi Kütüphanesi'nde kapsamlı çalışmalar sonrası ortaya çıkmış olan büyük bir sürekli yayınlar arşivi mevcuttur. Bu arşivdeki çalışmalarımızda 1935 ile 1950 yılları yayınlanmış olan Konya'nın mahallî bir gazetesi olan Ekekon'da Gazimihâl'in daha önceden zikir edilmemiş olan on dört adet makalesi tespit edilmiştir. Bu makalelerden on iki adeti 1947'de kaleme alınırken, iki adeti ise 1948 yılında yayınlamışlardır. "*Konya'da Müsiki*" adlı kitabının 1947 yılında basıldığı düşünüldüğünde bu makaleleriyle, kitabının sonrasında Konya kültürü konusunda oluşturduğu birikimini, halka günlük gazetelerle kolay bir şekilde aktarmayı amaçladığı düşünülmektedir. Gazimihâl bu eserlerinde Konya'nın müzik yaşamına nasıl yeni bir renk ve heyecan getirilebileceğini dile getirmiştir.

METODOLOJİ

Literatür taramasına dayalı betimsel bir araştırma olan bu çalışmada, Gazimihâl'e ait olan makaleler kütüphane taraması sonucunda tespit edilmiştir. Makalelerin başlık ve tarihlerine göre sıralanmasında sonra eserlerdeki önemli tespitlerin sergilendiği makale özetleri hazırlanmıştır. Sonuç kısmında yazarın o döneme ait fikriyatının günümüzdeki yansımalarının aktarılmasına müteakip birkaç yorum ve öneri ile araştırma tamamlanmıştır.

BULGULAR

MAKALE ÖZETLERİ

1. "*Konya'nın Müzik Hareketi-1*"

Gazimihâl bu makalesinde şu fikirleri savunmuştur; müzik hareketleri bozuk ekonomi ve savaş durumunda zayıflarken, refah düzeyinin iyileşmesi ile gelişim arz etmektedir. Müzik sanatı bireysel sanatlardan farklı olarak büyük bir teşkilata gereksinim duymaktadır. Bu sebepten diğer sanat dallarından daha masraflıdır. Sanatsever varlıklı insanlar ülkemizde müziğe yeterince ilgi duymamaktadır. Müziğe destek verecek olan sanat eliti insanların oluşması önemlidir.

Yazara göre halkevleri müzik kalkınışında tek başına yeterli olamayacaktır. Müzik merkezleri şehirlerin kendi imkânları ile teşkil edilip, kendi taşrasına ışık tutmalıdır. Konya'da bu müzik merkezlerinin başında gelmesi gereken illerdendir.

Güneydoğu Anadolu'nun tüm şehirlerine müzik deposu olarak hizmet verebilecek Konya bu konuda öncü olmalıdır. Konya'da kurulan bandoların tek başına yeterli olamayacağından bahseden yazar, uzaklardan verdiği fikirler ile ülkemizin istikbali için doğru adımlar atılması yolunda çabalamaktadır(Sayı:2653).

2. "*Konya'nın Müzik Hareketi-2*"

Konya'daki müzik yaşantısını kitabında kaleme alan Gazimihâl, bu şehirde Selçukîlerin çağından günümüze kadar aralıksız olarak Türk kültürünün yaşatıldığını aktarmıştır. Bu eski medeniyet merkezinin sanatsal yönünün yüksek olduğu da bildirmektedir. Gazimihâl, folklor derlemeleri yaptığı gezileri esnasında Konyalı Öğretmen Arif Şahap'dan oldukça yararlı bilgiler edinmiştir. Konyalı olan öğrencisi Muzaffer Arkan ile Konya'nın sanat dertlerini konuşmuşlardır. Onlara göre "*Konya'da nasıl bir müzik ocağı oluşturulmalıdır?*" konusundan tüm Konyalı aydınların çalışmaları şarttır. Bu işin bekleyecek bir yanı kalmamıştır.

Müzik okulunun kurulması için, halkın ilgisini çekmeli ve ikna edilmeli, doğru tarzlar ve teşkilat yapısı seçilmelidir. Lâkin iyi ve üstün olduğu bilinen şeyler her

zaman halkın kabulünü görmez. Her sanat yeniliğiyle küçük bir zümre ilgilenmiş çoğunluk genellikle aleyhinde görüş bildirmiştir. Yazar'a göre; Konya'da açılacak bir müzik ocağının karşılaşacağı tepkiyle, İstanbul'da açılacak bir müzik ocağının karşılaşacağı tepki farklı değildir(Sayı:2654).

3. “Müzik Yeniliği Karşısında Gençler ve Yaşlılar-3”

Müziğin her sınıftan insanın dikkatini çektiğini belirten yazar, “müziği sevmeyenler ise “amüzik” denilen ruhsal bir bozukluk içindedirler” demiştir. Gazimihâl'e göre tek sesli müziğe alışıp da, çoksesli müziğe alışamayanlar, bir duyuşsal bozukluk içindedirler. Ciddi bir müzik hareketi olmayan bölgelerde eğlence müziğinin ön planda olması sıkça rastlanan bir durumdur. Müzik hareketinin gelişmiş olduğu bölgelerde bile, müzikten “çok anlayan, anlayan, anlamayan” gibi katmanlar mevcut olup, zaman içinde anlayanların sayısı artmaktadır.

Müzik hareketinin başlayacağı Konya'da bu gibi ayrımların yapılması gereksizdir. Bu kabiliyetli insanlar diyarında kulağının ısınması zor olacak yaşlılar ve müziğe daha çabuk adapte olabilecek gençler gibi bir ayırım yapıp, gençlerin üzerinde yoğunlaşılmalıdır. Hevesli gençlere eğitimler ve konferanslar verilmeli, onlarında dâhil edileceği konserler düzenlenmelidir.

Yazar kırkıktan sonra yeni bir müzik ile kulak terbiyesinin imkânsızlığını çeşitli örneklerle aktardıktan sonra, 1792 yılında bir kiliseye org dinlemeye davet edilen, Türk elçinin izahatlarıyla bu görüşü desteklemiştir. Lakin bu örneklerden tüm yaşlı Konyalıların yeni müziği kabullenmeyecekleri anlaşılmalıdır. Onlar anlamasalar bile yavrularımızın bu eğitim yoluna girmelerine maddi ve manevi destek verilmelidir, diyerek Gazimihâl görüşlerini sunmuştur.

4. “Yaşlı Mûsikî Severlerle Baş Başa-4”

Yaşlı okurlarla sohbet niteliğindeki bu makalede yazar, çocukların eğitim davalarına onlardan ilgi beklediğini aktarmaktadır. Müzik sanatının meslek olarak zorluğundan bahseden Gazimihâl, her müzik tarzında başarılı olunamayacağının altını çizmiştir. Dinleyici durumundaki kişi için ise her müzik türünden anlaması mümkündür. İnsanların başka dilleri öğrenmesinin anadiline nasıl zararı yoksa, başka müzikleri öğrenmesinin de ancak kendi müzik anlayışına faydası olacaktır.

Bir dönem İstanbul'da dil öğrenimini tepkiyle karşılayan toplum, zaman içinde nasıl kabullendiyse, müzik öğrenimini tenkit edenler de destekler vaziyete dönmüştür. Yazar, Konyalıların bu tür tenkitlerle zaman kaybetmek yerine, çocukların eğitimi konusunda destekçi olacaklarına inanmıştır. Tanzimat'tan önceki devirlerde “müzik mubah mıdır?” tartışmaları sürmüştür, bunların başını da Katip Çelebi çekmiştir. Fakat zaman bu çabaları yalanlamış ve Tanzimat'la beraber sarayda fasıl ve batı müziği birlikte icra olunmuştur.

Gazimihâl'e göre Batı müziğinin ilk yayıldığı yıllarda bir kişi hem tambur hem de piyanoda ihtisas sahibi olarak değerlendirilebiliyorken, zamanla anlaşıldı ki her iki alanında aynı anda virtüözü olmak pek de imkân dâhilinde değildir. Yazar Batı müziğinden zevk almanın nasıl bir süreç olduğunu örneklerle aktarmış ve Türk topraklarında atalarımızın bu müziğe karşı ne kadar hoş görüşle yaklaştıklarını dile getirmiştir. Gazimihâl sonrasında müzik zevkinin ana prensipleri şunlardır der; bir müzikten ilk hamlede zevk alamayan kulak, kabahati kendisinde aramalıdır; zevk almak ya da almamak özgür iradedir lakin başkalarını olumsuz etkilemek olmayacak

bir iştir; olumsuz propagandaların müzik kültürünün oluşmasına kötü etki ettiği unutulmamalıdır(Sayı:2662).

5. “Yaşlı Müsikî Severlerle Baş Başa-2”

Sözlerine tenkitle başlayan yazar, yabancı müziğini yurda sokmanın yeri olmadığını söyleyenlere, “*yabancı müziği çok öncelerde yurdumuza girmiştir, günümüzde ortada gezen kalitesiz müziğin ihya edilmesi için girişilmiş çabalara şahitlik etmekteyiz*” demiştir. Batı müziğinin ülkemize ilk girişi batılı misyonerler tarafından yapılmıştır. Evlere taşınan değişime uğramış kilise müzikleri geçen asırda Ermenilerden yayılarak tüm yurttta yer tutmuştur. Saray, bu müziklerle III. Selim çağında ilgilenmiştir. Eski Türk ulemalarının kiliselerde org müzikleri dinlemeye gittikleri bilinmektedir. Yani bu müziğin bizim tarafımızdan yayılmasından çok, kontrol ve disiplin altına alınması gereklidir.

Gramofon ve radyo gibi cihazlar, bu yayılmayı daha da hızlandırmıştır. Hele sesli sinemalar ile batı müziği, sinemaya ilgi duyan herkesin kulaklarına işleyecektir. Ancak bu tür sesli sinemalar çağdaş bestecilerin “atonal ve caz” tarzındaki eserlerinden oluştuğundan, Türk halkının kulakları da daha çok caz tarzında müziklere ilgi duymaya başlamıştır. Amerikan tarzındaki ve kurallardan yoksun olan bu müziğin ülkemizde tutunması doğru değildir. Daha eğitilmiş kulaklara sahip olabilmemiz için kendi seçimlerimizin olacağı gramofon ve radyodan faydalanmalıyız. Doğu'nun Dede Efendisi ve Batı'nın Bach'ı gibi bestecilerin plakları az satılmaktadır. Dolayısıyla bu aletlerle verilen kulak eğitimi de sağlıklı olmayacaktır. Bu müzik hareketinin ilk adımı şehirdeki müzik ocağının kurulması olmalıdır diyen yazar, ciddi amatörler ve dinleyiciler ancak bu tür bir ocağın faaliyetleri ile oluşacaktır demiştir(Sayı:2664).

6. “Konya'ya Yaraşacak Müzik Okulu-3”

Gazimihâl bu makalesinde diğer yazılarında olduğu gibi esaslı bir müzik ocağının kurulması için gereksinimleri vurgularken, Atina'daki müzik yaşamına değinmiştir. Sakız Adası'na yönelik aktarımlarında, adadaki müzik mağazasında piyano ve diğer batı sazlarının yanında Ankara Radyosunu dinleyen ada halkının ud ve bağlama satın aldıklarını dile getirmiştir. Bu adadaki okulun etkinliklerinden bahseden Gazimihâl, bu kadar küçük bir toplumun müzik ilgisinin Konya'nın da müzik yaşamına örnek olacağını değerlendirmiştir.

Dünyanın en büyük müzik okullarının küçük oluşumlardan ve mali sıkıntılardan sonra, günümüz müzik yaşantısına ışık tuttıklarını örneklerle aktarmıştır. Konya'nın müzik okulunun da bu dar imkânlar ve idealist öğrencilerle faaliyetlerine başlayacağını dile getiren yazar, geniş bir okulun teşkilat olarak daha büyük sıkıntılarla uğraşacağına küçük bir okulun zaman içinde genişlemesi ve göze batmamasının önemini vurgular.

7. “Konya Müzik Koleji-4”

Yazara göre Konya'da müzik okulu kurulması, üniversite kurulmasından bile acil bir ihtiyaçtır. Çünkü müzik çok küçük yaşlardan itibaren gereklidir, üniversite eğitimi ise isteyen yetişkin tarafından başka bir ilde tamamlanabilmektedir. Konya şehri kendi müzik ocağını tütürmek zorundadır. Yazar kurulacak olan bu okul ile genç neslin yöreye kazandıracağını söylemiştir. Halkın bu tür okulların zaruri bir gereksinim olduğuna inandırılması için yurt dışından örnekler verilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Gazimihâl bu çalışmalarda özel teşebbüslere büyük iş düştüğünü dile getirir. Konya müzik kolejine gelir toplanmasına yönelik çeşitli öneriler sunan yazar, çalgıların oldukça yüksek maliyeti olacağını da vurgulamıştır. Yazara göre yetişecek öğrenciler ile bandolar kurulması, halka açık konserler verilmesi ve senfoni orkestraları teşkil edilmesi faydalı olacaktır. Gazimihâl öğrencilere en az iki enstrüman öğretilmesinin geleceğe yatırım olacağına değinir, zor olan çalgılar için yatılı bölüme ihtiyaç olacağını belirtir. Kurulacak olan okulun yatılı ve yatisız bölümlerinde verilecek olan eğitimin basamaklarını detaylandırır. Yazar, Ankara Devlet Konservatuarı'ndan mezun 10 öğretmenin bu görevi başarabileceğini belirtir. Müzik hareketinin başlaması için başlangıçta bu öğretmenler tarafından halka açık konserler yapıp, sonrasında yetişen öğrencilerin hemen aralarına eklenmesi faydalı olacaktır, demiştir.

8. “Konya Müzik Koleji-5”

Bu makalesinde kurulacak olan müzik kolejine alınacak öğrencilerin seçimine değinen yazar, Bursa'da kurulan müzik okulunun, öğrencilerin menşeleri yüzünden anlaşamadıklarından dolayı kapandığını belirtir, yatılı okula yetim erkek çocuklarının tercih edilmesini ve onlara mezuniyet sonrasında zorunlu olarak 10 yıl şehir bandosunda hizmet koşulunun getirilmesini önerir. Müzikde başarının, çalışmak ve kültürlü olmaktan geçtiğini söyler ve amatörler önerilerde bulunur. Yazar, altı yıl tahsilin Müzik Kolejli için yeterli olacağını dile getirir ve bu çalışmalarda başarı sağlayabilecek birkaç Konyalı ismi işaret eder.

9. “Konya Saz Şairleri”

Konya saz şairleri ile folklor derlemeleri sırasında çalışma fırsatı bulan yazar, onlara hayranlığını dile getirmiştir. “Âşık” kelimesinin etimolojik kökenine değinir, bu geleneğin İslamiyet öncesinden, İslamiyet dönemine miras kaldığını aktarır. Yeni kurulacak Türk müziği geleneğinin kaynağını bu gelenekten alacağını vurgular.

Âşıkların eski dönemdeki yaşamlarına ve gördükleri kıymete değinen yazar, şartlar değişince geçim derdine düşen bu kişilerin ikinci işler edinmek zorunda olduklarını belirtir. Bu sebeplerden âşıklık geleneğinin hızla azalmakta olduğuna değinen Gazimihâl, bu makalesinde âşıklık sanatının yaşatılmasına yönelik öneriler sunmuştur.

10. “Mûsikîci ve Afiş!”

Yazara göre müzik alanında yetişmiş gençler, buldukları ortamın müzik fedaisidirler. Onları kabullenmek ve maddi, manevi desteklemek tüm aydınların görevidir. Gazimihâl bu makalesini, yaz boyunca birçok çalışmalar yapan talebesi Muzaffer Arkan'dan esinlenerek yazmıştır. Arkan'ın nota bilmeyen Konyalılardan oluşturduğu koroyla dört sesli eserlerden oluşan konserler icra ettiğini aktarmıştır. Konya gençliğinin Arkan'ın emeği sayesinde bu orijinal repertuarı dinlemesi ve faydalanması çok önemli bir adımdır. Müzik sanatının icra ile değer bulduğunu dile getiren yazar, Arkan'ın faaliyetinin gerekli anlamı kazanabilmesi için sürekliliğinin şart olduğunu dile getirmiştir. Bu gibi faaliyetlerin önemini çeşitli örneklerle açıklamıştır. Gazimihâl, amatörce yapılan bu tür faaliyetlerin, Ahmet Adnan Saygun, Ulvi Cemal Erkin gibi bestecilerin gün yüzüne çıkmasına sebep olduğunu aktarır. Sadece amatörce denemiş olan kişilerin ise müzik aşığı dinleyiciler olarak kalmaları ayrı bir önem taşımaktadır.

11. “Eski Konak Piyanipleri-1”

Yazar bu makalesinde şu hususlara değinmiştir; Avrupa'nın saraylarındaki piyanolu dinletilerin yeni yayıldığı sıralarda, İstanbul'da saraylarda ve elçiliklerde yapılan konserler oldukça ilgi çekmiştir. Kısa sürede şehrin her yanına yayılan piyanolar, bayanların söyledikleri Türkçe şarkıların sesleri ile yayılmaya başlamıştır. Bu süreçte acemi amatörlerde piyanist sayılmışlardır. O dönemde İstanbul zenginlerinin arasında yayılan piyanolu eğlencelerin ve şark müziğini piyano ile icra eden Leyla Saz'ın marifetleri dillere destandır(Sayı:2749).

12. “Eski Konak Piyanistleri-2”

Yazarın tasvirine göre, Şaire Nigar Hanımın hem yayınladığı şiir kitapları hem de piyano ile icra ettiği alaturka tarzındaki müziklerle aile dostları olan Macar Türkolog Kunoş'un da dikkatini çekmiştir. Kunoş dinlediği müziği iyi bilen, türkü ile şarkılar arasındaki ayrımı anlayabilen bir üstadır. “*Türk müziğinin türküler yoluyla aydınlanabileceği*” görüşündedir.

Alaturka piyanistliği geleneğinin, milli piyano edebiyatında amatör bir hareketin gelişimine neden olduğunu dile getiren yazar, aileler arasında bu geleneğin sanki bir miras gibi devredildiğini belirtmiştir. Kadın piyanist ve müzisyenlerin öneminden bahseden yazar, üstün çocuk olan İdil Biret'in ananesinin de alaturka piyanisti olduğunu aktarır. “*İdil Biret'in annesi Leman Biret'de batılı anlamda piyano eserleri çalıyor ve İdil Biret'de ilgisini ondan almış olmalıdır.*” demiştir.

Gazimihâl'e göre, piyano sevgisinin edebiyat eserlerine işlemiş olması, gelecek nesillere müzik sevgisinin aktarılması için önemlidir. Alaturka piyanistleri sağ elleri ile melodiyi icra ederlerken, karşılaştıkları Türk müziği perdelerinin ört bast etmek için süslü nağmeler yapmışlardır. Yazara göre sol elin ise irticalen çaldığı kalın seslerin ahenkleri ayrı bir kaygı konusu olmuştur(Sayı:2750).

13. “Mûsikî Sevenler Cemiyeti”

Gazimihâl yayınladığı yazılarının sonrasında Konya'da kurulan “*Mûsikî Sevenler Cemiyeti*” ni sevinçle karşılamıştır. Muzaffer Arkan'ın bu cemiyetin kurulmasında etkin olduğunu bildiğini dile getiren yazar, Konya insanının bu sanatseverliğinden övgüyle bahseder. Uzun yıllar sabırlı çalışmaların ve fedakârlıkların bu cemiyetin yaşaması için şart olduğunu bildirir. Cemiyetin idaresine, konser faaliyetlerine, amatörlerin eğitilmesine yönelik önerilerini sıralayan Gazimihâl, gençlerin özellikle konserlere davet edilmesinin ve konserlerin izah edici konferanslarla başlamasının da eğitici olacağını belirtir. *Müzik kütüphanesinin yavaş yavaş kurulması, eski çalgıların tertibine başlayarak müzik müzesi kurulması, folklor araştırmaları için gerekli cihazlar edinilmesi, şehir bandosu ve halkevleri ile iletişimin açık olması gerektiğini* bildirmiştir.

PAZARTESİ
5 Nisan 948

Fiati: 7 Kuruş
Okul gençli sülhalar
(20) kuruştor.

EKEKON

İDARE EVİ
Hükümet alanı — Konya
Telefon 62

ABONE ÖCRETİ
Seneligi: 10 Lira
6 Aylığı: 5 Lira

YIL: 14

ŞİMDİLİK GÖNAŞIRI ÇIKAR SIYASİ GAZETE

Sayı: 2801

Musiki Sevenler Cemiyeti

Mahmut R. Gazimihâl

Konya'da «Musiki Sevenler Cemiyeti» adıyla bir sanat birliği kurulduğunu, ve Dr. Sait Yücesoy, Bay Mustafa Gücüyener, Bay Mehmet Gücüyener ve Bay Osman Çokuslu'nun kurucularlığıyla teşebbüsün idealini elde ettüklerini sevinçle haber aldım. Gerek Ekekon'da çıkan nâçiz yazılarımda, gerekse o yazılardan daha evvel kaleme aldığım halde yayınlanmasa benüz mümkün olan «Konya'da Musiki» başlıklı iddiasız kitabımda (1) o asil yurt köşesinin (kültür taribimizdeki kıdemli durumunu ve coğrafi merkezliğini dikkate alarak) kendi geniş çevresinde sanat bakımından ne kadar faydalı bir rol oynamakta devam edebileceğini, bunu sağlamanın çarelerini belirtmeye çalışmıştım... Konyalı musikicilerle vaki olan hususi derleşmelerimizde de bir Cemiyet'in vaadettiği neticeleri koymuştuk. Bay Muzaffer Arkan öğlumuzun aracılığıyla Birliğin kurulmasında âmil olduğunu biliyorum. Her başlangıç gibi bu genç teşekkülün tutunması da tabii kolay

bile on yıldan fazla bir müddet yalnız davetiyeli konserlerle kendi genç musikî çevresini hazırlıyabildi; rağbet ancak son yıllarda tahhüm halio almış bulunuyor, keşif bir zümre sinemaya olduğu kadar ciddi musikî biletlere de paralarını veriyor. Önemli bir nokta: davetiyelerden bilhassa gençler ve öğrenciler istifade ettirilmiştir. Başlangıçta kurucuların fabri çalışkanlıklarına ibtiyâç vardır.

2—Eldeki amatörlerin hepsinden istifade edileceğine göre: Saz şairi aşkamları, tarihî konserler, solis ve koro konserleri, milli oyun aşkamları, merkezden getirilecek artistlerin konserleri gibi, her yıl çağında muhtelif toplantılar tertiple nebilir. Her toplantıya birer izah konferansı eklenmesi faydalı olur.. Konya Müzesi memurlarından sayın Bay Halit ile henüz tanıştım, musikîde tetebbü sahibi ve cemiyetin yardımcı üyelerinden olduğunu öğrendim; gerek bu gibi konferanslarda, gerekse bazı tetkikler yayınlanmasında kendisinden fazla surele istifade edilebilecektir.

Afkanunu için hazırlıklar

Rüfvet, İhtilâs, adam öldürmekten mahkûm olanlar aştan faydalanamıyorlar

Ankara, (Özel) — Meclisin önümüzdeki toplantı devresinin son oturumlarında Af kanunu tasarısnın görüşüleceği sanılmaktadır. Cumhuriyetin 25 inci yılına idrak etmesi şerefine ilân edilecek olan Af kanununun hazırlıkları hayli ilerlemiştir. Ailâkadarlar, henüz ketum davranmakla beraber tasarısnın, esas itibarıyla rüfvet, ihtilâs, irtikâp gibi suçlarla hiyanet cürümleri ve adam öldürmekten mahkûm olanları, affın şümülünde bırakıldığı anlaşılmaktadır. Muayyen bir tarihe kadar işlenmiş olan suçlar affa tabi olacaktır. Matbuat davaları ve siyasi cürümler davalayısıyla mahkûm olanlar aştan faydalanacaklardır.

B. M. Meclisine verilecek Yeni kanun tasarıları

Başbakan yardımcısı F. Ahmet Barutçu tasarılar hakkında izahat verdi

Ankara, (Özel) — Başbakan yardımcısı Bay Fâik Ahmet Barutçu, Meclise verilmek üzere olan başlıca kanun tasarıları ve bu arada bilhassa seçim ve Basın kanunları hakkında şu açıklamayı verdi: Meclise sunulmak üzere olan tasarılar son C. H. P. Kurultusunda kabul edilen programdaki yeni prensipler gözönünde tutularak hazırlanmıştır. Bunlar arasında seçim kanunu, toprak ve orman kanunlarının bazı maddelerini değiştiren tasarılar, iller idaresi ile özel idareler ve (Mali kaynaklarına ait tasarılar, memur mubakemat usulü kanunu, ana sanayi ve sanayi koruma genel ekonomisi meclisi kanunları, deniz nakliyatında özel teğebülâlere yer verilmesini hedef tutan denizyolları işletme kanun tasarıları, emeklilik, yolculuk kanunları gibi mühim mevzuata temas eden kanunlar da vardır.

Güzel Sanatlar Akademisi yandı

Ankara, (Özel) — Fındıklıdaki Güzel Sanatlar Akademisi Perşembe akşamı saat 19 da çıkan yangın neticesinde tamamen yakmıştır. 12 bin ciltlik büyük kütüphaneye talebinin 20 senede hazırladıkları eserler, meşhur tabloların kopyeleri ve projeler kül olmuştur.

Halkevinde Özdenoğlunun konferansı

Hadim kaymakamı B. Şinasi Özdenoğlu dün saat 15 te Halkevinde [Edebiyatımızın bugünkü meseleleri] konulu konferansını vermiştir. Salonu dolduran kalabalık bir kitle tarafından alkışlarla dinlenen konferansın sonras Liseli öğrenciler tarafından şiirler okunmuş ve bunu halk sazı takip etmiştir.

Şefik Soyer kupası maçları

Valimiz Şefik Refik Soyer kupası maçının ikinci gün İdman Yurdu sahasında Selçuk Spor ve Stad Gençlik Kulübüleri A ve B takımları arasında oynandı. Maçın sonucu Selçuk Spor 1-0 kazanmıştır.

14. “Kaşık Oyunları”

“İspanyolların kastanyetli müzikleri, meşhur bestecilerinin marifetiyle tüm dünya tarafından bilinmektedir” diyen Gazimihâl, bu müziğin Osmanlı saray müziğinden esinlendiğini ve menşeinin Doğu olduğunu, bu durumu İspanyol müzikologların kabul ettiğini belirtmiştir. Avrupalı seyyahların Anadolu’daki kaşık oyunlarını “kastanyetli oyunlar” olarak aktardıkları bilinmektedir. Gazimihâl’e göre parmak zili ve kaşık oyunlarımızın hepsi Orta Asya kökenlidir.

Önemli bir Türkiye Selçuklu kaynağı olan Aksaray’ye den aktaran Gazimihâl’e göre, Konya’daki ilk kaşık oyununu, Vezir Ziyaeddin’in kervansarayında oynayan rakkaseler Türk kaşıkları ile oynamışlardır. Erkeklerde ise kaşık oyunu, Orta Asya şamanlık kültürüne dayanmaktadır. Özbekistan yöresinde kaşıkların, törenlerde yakın zamana kadar kullanıldığı bilinmektedir. Hatta Ruslar da bu gelenekten etkilenmişlerdir. Yazara göre, kaşık oyunları Osmanlı döneminde her yerde yaygın günümüzde azalmıştır ve yinede Konya yöresinde belirgin bir şekilde devam etmektedir. Batıların kaşık geleneğinden etkilenmeleri Haçlı seferlerine kadar dayanmaktadır.

Kaşık oyunları şehvet duygusuyla ilişkin olamadığını belirten yazar, yiğitlerin tasvirlerinde sıklıkla yer aldığını dile getirmiştir. Türklerin kaşık sesleri kopuzumsu bağlama seslerine çok yakışmaktadır. Yazara göre, halk oyunlarımızda kızılı erkekli kaşık oynayan gençlerimizi birlikte oynatmalı ve kaşık oyunlarının, zeybek oyunlarından aşağı olmadığından emin olunmalıdır.

SINIRLAR

Araştırma Ekekon gazetesinde yayınlanmış olan Gazimihâl'in on dört makalesiyle sınırlanmıştır.

ANALİZ & TARTIŞMALAR

Cumhuriyetinin ilk kurulduğu yıllardaki heyecanı yaşamış olan yazar, edindiği ilim ve irfanı yurdun dört köşesine yaymayı amaçlamıştır. Konya yöresinin kendine has tutum ve tavrını bilen Gazimihâl özel bir ilgi göstererek bu ilin kalkınması için detaylı planlar ve öneriler sunmuştur.

Batı medeniyetinin müzik teorisi temelli bir Türk Musikîsi amaçlayan Gazimihâl, gayretlerini o dönemin hükümet ve devlet politikaları çerçevesinde gerçekleştirmiştir. Bu politikaların geçerliliği halen günümüzde tartışılmaktadır. Unutulmamalıdır ki verilen kararların doğruluğu veya yanlışlığı dışarıdan soyut bir bakış açısıyla anlaşılmayacaktır. O devrin gerekleri, bozuklukları ve insanların anlayışları bu kararların alınma sebebi olmuştur.

Yazarın çalışmalarının en dikkat çekici özelliklerinden birisi ise, çocuk ve genç temelli olmalarıdır. Müziğin ve kültürün, genç dimağlarda kalıcı değişiklikler yapacağına inanmıştır. Okul temelli bir müzik eğitiminin gerekliliğini vurgulayan Gazimihâl, koro, bando ve orkestra gibi birlikte müzik icra geleneğinin oluşmasının gerekliliğini bildirmiştir.

Tespit edilen bu makalelerin künyelerinin ve özet bilgilerinin sergilenmesi yazarın Konya üzerine yaptığı çalışmaların gün ışığına çıkması açısından önem taşımaktadır. Tespit edilen makalelerin konularının özetlenmesiyle, bu alanda yapılacak çalışmalara kaynak olarak katkı sağlanacağı değerlendirilmektedir. Ayrıca bu eser o günlerden bu günlere Konya Müzik yaşantısında oluşan değişikliklerin vurgulanması açısından kıymet taşımaktadır.

SONUÇLAR VE YORUMLAR

Buraya kadar aktarılan bilgiler ışığında, Gazimihâl'in kapsamlı bir yayın dizisi halinde sunduğu makalelerinde, Konya'daki müzik yaşantısına yönelik önemli bilgileri ve önerilerini kaleme aldığı görülmektedir. Bu yazı dizisinden “*Konya'nın Müzik Hareketi 1-2, Müzik Yeniliği Karşısında Gençler ve Yaşlılar 3, Yaşlı Müsikî Severlerle Baş Başa 4-5, Konya'ya Yaraşacak Müzik Okulu-6, Konya Müzik Koleji 7-8*” isimli sekiz adet makalesi, direkt olarak Konya'da yapılması gereken müzik inkılabına yönelik durum tespitleri ve önerilerinden oluşmaktadır.

“*Konya Saz Şairleri, Müsikîci ve Afîş!, Müsikî Sevenler Cemiyeti, Kaşık Oyunları*” isimli makalelerinde yine Konya müzik folklorundan bahseden yazar, sadece “*Eski Konak Piyanipleri 1-2*” isimli makalelerinde tamamen Konya folklorunun dışına çıkarak İstanbul'da yaygınlaşan alaturka piyanistlerine dair eleştirel bir makale dizisi kaleme almıştır. Bu makale ile Konyalılara o dönemde popüler olan

müzik hareketlerini aktaran yazar, doğru müzik ile halkın ve özellikle de çocukların buluşmasının önemini vurgulamıştır.

Ülkemizdeki müzik hareketine seyirci kalmaktan çok, her bölgede oyuncu olmayı tercih eden ünlü Müzikolog Mahmut R. Gazimihâl, yayınladığı bu eserleri ile Konya'nın gençlerine, yaşlılarına, özel sektörüne ve müzisyenlerine gereken hareket şeklini işaret etmiştir. Yazar, bu fedakâr insanların karşılaşacakları sorunları, çözüm yollarını, kurulması gereken kurumları ve dünyadaki genel oluşumlara dair örnekleri, günlük bir gazetede tüm Konyalılar ile paylaşmıştır.

Bundan altmış beş yıl önce Konya'da tespit edilen sorunlarda, ne derece ilerleme olduğu tartışılması gereken önemli bir konudur. Yazarın o dönemki çabaları ile 1948 yılında kurulan, Mûsikî Severler Cemiyeti ilk başarılı girişim olmuştur. Lakin bu girişim kısa zaman içinde sonlanmıştır. Üç kere daha kurulup, kapatılan cemiyet, 1984'ten bu yana "Konya Mûsikî Derneği" adı altında faaliyetlerini sürdürmektedir(<http://www.konyamusikidernegi.org.tr/icerik/konya-musiki-dernegi-tarihcesi.htm>, erişim tarihi:10.08.2013). Zaman içinde değişim gösteren bu dernekte sadece Türk Sanat Mûsikîsi alanında çalışmalar yapılması, Gazimihâl Hocanın hedeflediği müzik hareketinin tam manasıyla hayat bulamadığını göstermektedir.

Konya'daki müzik hareketinin beşiği olan müzik ocakları Türkiye geneline göre oldukça tatmin edicidir. 1987-1988 Eğitim-öğretim döneminde kurulan Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalı ülkemizdeki büyük bölümlerden biri olmayı başarmıştır. 1991 yılında kurulan bugünkü ismiyle Dilek Sabancı Devlet Konservatuarı da, ülkemize çok sayıda müzik ve sahne sanatçıları kazandırmıştır. Konya'da yeni kurulan diğer iki üniversite ise birer müzik bölümünden yoksun olarak eğitim faaliyetlerine devam etmektedir. Bu üniversitelerin de sanat ve kültürün yuvası olan müzik bölümleri ile canlılık kazanması hem Konya, hem ülkemiz için oldukça önem arz etmektedir. Müzik alanında lisans düzeyinde eğitim veren kuruluşlara öğrenci kaynağı sağlayan Konya Çimento Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi ise 2000 yılından itibaren öğrenci yetiştirmektedir. Bu gibi örgün öğretim kurumlarının yanı sıra 1990 yılında kurulup halen yoğun faaliyet gösteren Kültür Bakanlığı Konya Türk Tasavvuf Müziği Topluluğu, kendi alanında marka bir topluluk olarak çalışmalarına devam etmektedir.

Yazarın işaret ettiği müzik kütüphanesi, müzik çalgıları müzesi ise sadece bir hayal durumundadır. Bugün Mevlana Müzesi içerisinde sergilenmekte olan sayıları 10'u aşmayan çalgılardan başka bir derleme faaliyeti görülmemektedir. Bu konuda Konya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'ne önemli görevler düştüğü açıktır. Konya'daki derin müzik hazinesinin hem bir müze hem de kütüphane ile sergilenmesi, gelecek nesillere oldukça güzel bir miras olacaktır.

Konya Büyükşehir Belediyesi'nin müziğe verdiği destekler takdire şayandır. Gazimihâl'in de işaret ettiği Şehir Bandosu ve Şehir Mehter Takımı 2007 yılında kurulmuştur. Anlaşıldığı üzere Konya ili müziğin birçok farklı dalında kararlılıkla gelişmesini sürdürmektedir. Tabii ki bu müzik topluluklarının kadrolarının daha geniş, yaptıkları müziklerin de Konya ahalisine daha yakışır olması için belediyenin desteği mutlaka artarak devam etmelidir. Bu güzel kentin geçmişten gelen bir diğer eksikliği ise Konya Büyükşehir Belediyesi Senfoni Orkestrası ve Konya Büyükşehir Belediyesi Kent Orkestrası'nın olmayışıdır. Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Senfoni Orkestrası gibi, beklili de daha kapsamlı bir orkestra ile bu kentin taçlandırılması, hem kültürel hem de turistik açıdan Konya'ya çok şey katacaktır.

KAYNAKÇA

- GAZİMİHÂL, M.R., “Eski Konak Piyanistleri 1-2”, S.2749-2750, s.2, Ekekon Gazetesi, Konya, 05,08 Aralık 1947.
- GAZİMİHÂL, M.R., “Kaşık Oyunları”, S.2809, s.2, Ekekon Gazetesi, Konya, 23 Nisan 1948.
- GAZİMİHÂL, M.R., “Konya’da Mûsikî”, Halkevleri Yayınları ,Ankara,1947
- GAZİMİHÂL, M.R., “Konya’nın Müzik Hareketi 1-2”, S.2653-2654,s.2, Ekekon Gazetesi, Konya, 18-21 Nisan 1947.
- GAZİMİHÂL, M.R., “Konya’ya Yaraşacak Müzik Okulu-6” S.2671,s.2-3, Ekekon Gazetesi, Konya, 30 Mayıs 1947.
- GAZİMİHÂL, M.R., “Konya Müzik Koleji 7-8”, S.2676-2677, s.2-3, Ekekon Gazetesi, Konya, 11-13 Haziran 1947.
- GAZİMİHÂL, M.R., “Konya Saz Şairleri” S.2744, s.2, Ekekon Gazetesi, Konya, 24 Kasım 1947.
- GAZİMİHÂL, M.R., “Mûsikîci ve Afîş!” S.2745, s.2, Ekekon Gazetesi, Konya, 26 Kasım 1947.
- GAZİMİHÂL, M.R., “Mûsikî Sevenler Cemiyeti” S.2801, s.1, Ekekon Gazetesi, Konya, 05 Nisan 1948.
- GAZİMİHÂL, M.R., “Müzik Yeniliği Karşısında Gençler ve Yaşlılar 3”S.2659, s.2, Ekekon Gazetesi, Konya, 02 Mayıs 1947
- GAZİMİHÂL, M.R., “Yaşlı Mûsikî Severlerle Baş Başa 4-5” S.2662,2664, s.2-3, Ekekon Gazetesi, Konya, 14 Mayıs 1947.
- (<http://www.konyamûsikîdernegi.org.tr/icerik/konya-musiki-derneği-tarihcesi.htm>)
erişim tarihi:10.08.2013.